

Yusuf Bolat

ALEMĐEN BAŞQA

Dostlarım maña “seniñ qadınıñ alemden başqa” deyler. Başqa olsa kerek, ondan ğayrı men oña evlenmez edim. Qarıçığımnıñ merdane, dünyada bir dane olğanını toyumuznıñ ikinci aqşamı añladım.

— Kontsertke barayıq, — dedi bir danem, — teatrde “Qaytarma” ansambli oynay.

— Barayıq! — dep quvandım men ve şu saat saqalımı köpürtip, tıraşqa azırladım.

— Kerekmey! — dedi merdanem, — seni tıraşsız da begenirler...

Ne çare, betimdeki sıcaq köpükni suvuq suvnen yuvıp, ilmekteki yañı kostümime uzandım.

— O da kerekmey! — dedi bir danem, — Teatrge körülmek için degil, körmek için baralar. Eskisini kiyeñ de olur.

Kettik. Tramvaynen ebet. Toydan soñ taksige param qalmadı. Canım, aramızda muabbetlik olsun, para degenleri tapılğan şeydir.

Men muabbetlik aqqında tüşüngende, qarıçığım qulağıma egildi: Patlaq közleriñ patlap çıqqaydı, — dedi.

— Ne oldı, qarıçığım?

Közleriñni anavı şışman qadından al, yoqsa cünlü saqalıñdaki cünlerni tel-tel culqarım.

Vallai, qurt kibi qaynaşqan tramvayda közlerim kimde olğanını özüm de bilmey edim. Er alda men merdaneme aylandım, közlerimi onıñ çiy erik kibi kögergen betine tiktim.

— Ana şay... — dedi bir danem özüne kelip. Lâkin birazdan bu da yaraşmadı:

— Çoq tikilip baqma, budala, — dedi merdanem, — nazarıñ tiyer.

Közlerimi yerge aldım.

— Baq beşaretke, — dedi bir danem sabırı tükenip, — oqlav yutqan adam kibi sustı da qaldı. Laqırdı açacaq oldım:

— Cançığım...— dep başladım men.

— Canıñ burnuñdan çıqsın, — dedi merdanem bülbül kibi ötip. — Tur endi, üç kapikke bu tramvaynen dünyanıñ soñuna yetecek olasıñımı?

Kelgenmiz! Duymay qaldım. Qaydan duyayım, yarım saatten berli közlerim poldaki papiros tüpçiginde edi. Qarıçığım pek atik eken, qapıdan başta o keçti. Em nasıl keçti ya!

Yumruçıklarınen, omuzçıklarınen aqayları, qadınlarnı onğğa-solğğa qağıştırıp, foyyege futbol topu kibi atılıp kirdi.

Men keçtikim, ebet. Biraz açıq ağızım,

— Zampara! — dedi bir danem qaytadan kögerip.

Şu kontrol qancıqqa ırcaymasañ edimi?

Vallai, kontrol ermi-qadınımı, alâ bugün hatırlap olamayım, çünki içeri meni de iteklep kirsettiler. Ne ise, zalğa kirip, yerlerimizge oturdıq. Endi zevq alacaqmız, keyf çatacaqmız.

— Yañılıp üç bilet almadıñımı? — dedi merdanem. — Yanaşaña baq!

Baqtım. Dülber bir kelinçek otura. Payn. Otursın daa.

— Bu hiyanetligiñni ömür billâ unutmam, — dedi bir danem, ah çekip. — Közleriñni ondan al da, sanağa baq!

Sanağa baqtım. Perdeni de, ondaki örümçeklerni de kördim. Tap közlerim taldı.

Şükür, soñ-soñu perde açıldı da, sanağa çılıq saçlı yaş bir artist çıqıp, “başlaymız” dedi. Başlaycaqlarına quvanıp, başta men el çırptım.

— Elleriñ quruğaydı, — dedi merdanem, — meramiñ añlaşıldı...

— Ne añlaşıldı?

— Sen bu artistke baqıp, onıñ cilveli qarısını hatırladıñ. Arañızda bir şey bardır daa...

Eki közüm kör olsun, onı da, qarısını da bilmeyim!

Kene yahşı “cilveli qadımın” aqayı ketti, sanağa qadın kişi çıqtı. Yırcı eken. Altın pullu anter kiygen. Dersiñ onı suvlu metige batırıp-batırıp çıkarğanlar. Pırıl-pırıl parılday. Özü de ziyansız. Böylesine baqarsıñ ebet.

— Esiñni cıy, pezevenk, — dedi bir danem qulağıma fısıldap. — Ya o, ya men, ya da çıqıp keterim!

Cıydım. Başımni yerge alıp, yırcınıñ yalıñız sesini diñledim. “Beni ğamdan azat eyle” yırını yırday edi.

— Köter başıñni, — dedi merdanem yırcı qadın sanadan ketken soñ. — Menden bezdiñ yoqsa?

Qayda bezmek, bahtlı künlerimiz endi başladı!

Başımni köterip, qarıçığıma “ölüm bar, ayrılıq yoq” baqışnen baqtım. Begendi. Yaşın yaşnağan yüzüne kün nuru qoñğan kibi oldı.

Sanağa ikinci bir yırcı çıqtı. Kene yahşı busı erkek edi.

— Sen onıñ baldızını bilesiñmi? — dedi bir danem qaytadan qozğalıp. — Zera?

— Bilem, — dedim men bilmesem. de. Laf açacaq oldım. — Oquy ğaliba...

— Oquy degil, toquy. Toqumacılıq kombnatında işley. Oquğanı Zoredir. Ekisiniñ başını da aylandırđıñ ğaliba.

Olarıñ başları aylandımı-yoqmı, amma menimki kerçekten aylanıp başladı.

— Baqçı, — dedim men merdaneme, — başımız üstündeki anavı yarım tonnalıq lüstra sallanmaymı? Maña öyle körüne... Barıp da tüşse...

— Sallanmay, — dedi bir danem tişleri arasından sızğırtıp. — Zaldaki qadınlardan közleriñ qamaştı, onıñcün öyle körüne... Evge qaytayıq da, ilâcını men özüm taparım...

Sanağa üçünci bir yırcı çıqtı. Pahıl kibi busı da qadın edi. Baqmaycaq oldım. Oldım amma, para berip bilet alğan soñ baqqan sayın baqacağım keldi. Özü tap o qadar güzel olmasa da, acayip sesi ğarip yüregimni yipsiz-tutqalsız sanağa bağladı.

Men keyfnen yırcını diñlegen arada qarıçığımnıñ eli tizime tüşti. Yırını o da begengendir, tizimni sıypaycaqtır, belledim. Belledim, amma, vay dep, birden tizime yapıştım...

Yañılğan, qarıçığım, sıypaycaq olup, çimçe alğan.

— Kerata, közüñni sanadan al, ya da aldırırım! — dedi merdanem bal kibi tatlı tilinen. — Çaresini tapsañ şu qadınıñ közleriñnen aşaycaqsıñ. Qana, maña aylan!

Közlerimni sanadan alıp, qarıçığıma aylandım. Kontsertniñ soñunace deli-divaneler kibi oña baqtım. Sanada oynalğan qaytarmaları, ağır avalarnı onıñ yüzünde seyir ettim. Kimerde bir halqnen el de çırtım.

Ne ise, kontserti de, elçırpması da bitti.

— Kontsert çoq yahşı edi, — dedi bir danem.

— Aytmağa kelemi...

— Yarın da kelirmiz!

Bundan soñ ne olğanını bilmeyim. Niçündür bilmem, evge meni “acele yardım” maşinası ketirgen. Tramvaylar toqtağandır daa.

Aradan üç kün keçti. Evge kelip ketken doktorlardan iç biri derdimi tapamay. Menimki meditsinada bel-li olmağan bir maraz eken. Bu marazniñ sebebini ve ondan qurtulmaq çaresini tek merdanem bile:

— Aqayımki qadın marazıdır, — dey. — Onı qadınlıq yaşamağan başqa bir dünyaya avuşturmaq kerek. Bir qaç ay qadın körmese anadan doğma sap-sağlam olur.

Aqqı ne kerek, keyfi kelgende meni bu dünyada qaldırmağa da razılıq bere, lâkin şartı bar:

— Közlerine qadınlarnı köstermegen közlük taqsın, — dey.

Taqacam, amma öylesi daa yoq eken. İtimal, bugün olmasa, yarın olur, şimdi progress devri, tehnika bir yerde toqталıp turmay.

Qadınıñ merdaneligini, bu dünyada bir daneligini men er adımda beş kere sezem. Tek sezmeknen qalmaq, kimerde onı arqamda da duyam... İsteseñiz, Andijanğa toyğa barğanımızni aytayım. Yoq, eyisi Kavkaz znâretimizni diñleñiz. Pek zevqlı...

Evlengenimizniñ üçünci ayı edi. İş arqadaşlarım olmaycaq şeyler aytıp başladılar:

— Olân, elleriñ qaltıray, evelleri böyle degil ediñ...

— Baq oña, qoy kibi ağır bir adam edi, endi alev kesildi, yanına barılmay...

— Nervaları ipranğan, abdır-sebdır yüre, oña tedaviyenmek kerek...

Böyle dediler de, künlerden birinde sanatoriya aqtardılar. Qadınımnen ebet, çünkü merdanem Kav-kaz lafını eşitkeninen:

— Sen kibi zamparağa yañğız başında adım bile attırmam, — dep, meseleniñ üstüne balaban bir noqta qoydı. — Bir özüñ ketecek olsañ, cesedimniñ üstünden atla, — dep, bosağada serilip yattı.

Üstünden atlap olamadım ebet. Menim canım can da, onıñki patilcanmı, dep acındım.

Kavkaz! Yüksek dağlar, çıtırman ormanlar...

Doğrusını aytsam, men Kavkaznı keregi kibi köremedim, çünkü qarıçığım benim sağlığını qayğırıp, sanatoriyağa barıp tüşkenimizniñ ikinci künü maña közlük tapıp ketirdi. Mahsus yaptırgan. Küyeli közlük. Tek ay ve kün tutulğanını köstere.

— Özün bilesiñ, deñizde qadınlar da çır-çıplaq yuvunalar, — dedi bir danem, — bu közlük közleriñni çeşit marazdan saqlar.

Qarıçığım çoq merametli bir insan eken, zametini ayamadı, yigirmi dört kün qolumdan cetip meni deñizge alıp bardı, deñizden alıp qayttı.

Merdanemniñ aytqanına köre, Kavkaz yalıları çoq acayip yer eken. Çaqıllı yalılar, yelkenli qayıqlar...

Yahşı raatlandıq. Qarıçığım bir ay degende, tamam beş kilo attı. Menmi? Onıñ ne emiyeti bar? Qararnen aytqanda men de beş kilo... eksildim.

Canım, qarıçığımniñ merdaneligi, bu dünyada bir daneligi maqtamaqnen bitecek bir şeymi ya? Bu daa başı, birinci aylar. Şimdilik utana zavallı özünü keregi kibi kösteremey. Lâkin ögümüzde aylar uzun yıllar bar, ümüt etem, açılır, maña daa çoq merafetler kösterir...